Фейк про парацетамол і вірус Мачупо

Вчора активно поширювали у фб та месенджерах старий фейк про парацетамол і вірус Мачупо. У фейсбуці наразі пости вже відсутні, але у вайберівських групах досі поширюють.

Цей фейк облетів десятки іноземних країн. Вперше зафіксований був на африканському континенті у 2015 році. Для того, щоб розпізнати фейк, достатньо просто уважно прочитати текст.

«Срочно внимание» – це як?

«Будьте осторожны, чтобы не принимать парацетамол» – бути обережними, щоб не приймати? серйозно?

«Письменное Р/500» – це ще що за покемон?

«Новый, очень белый и блестящий» – а як виглядав старий? Чорний? Чи Зелений? І певно був матовий? А взагалі за якою шкалою вимірюється блискучість?

В ньому знаходиться вірус Мачупо – ага, таки так. І звісно, нічого, що вірус переноситься через фекалії та сечу заражених гризунів (переважно ареал поширення – Африка та Південна Америка). І яка різниця, що вірус не може жити в сухих умовах дні, тижні, а то й місяці. Тим паче, що усі таблетки виробляються в стерильних умовах.

«Поделитесь этим сообщением, со всеми людьми» – інакше вас з’їсть бабайка.

«И спасти их жизнь» – що в біса курив автор цього шедевра?

Насправді, це повідомлення – приклад автоматичного перекладу з англійської. Його навіть не відредагували так, як треба.

Не вірте у всілякі нісенітниці і зберігайте критичне мислення!

Епоха бідности: фейк на 100 тисяч гривень

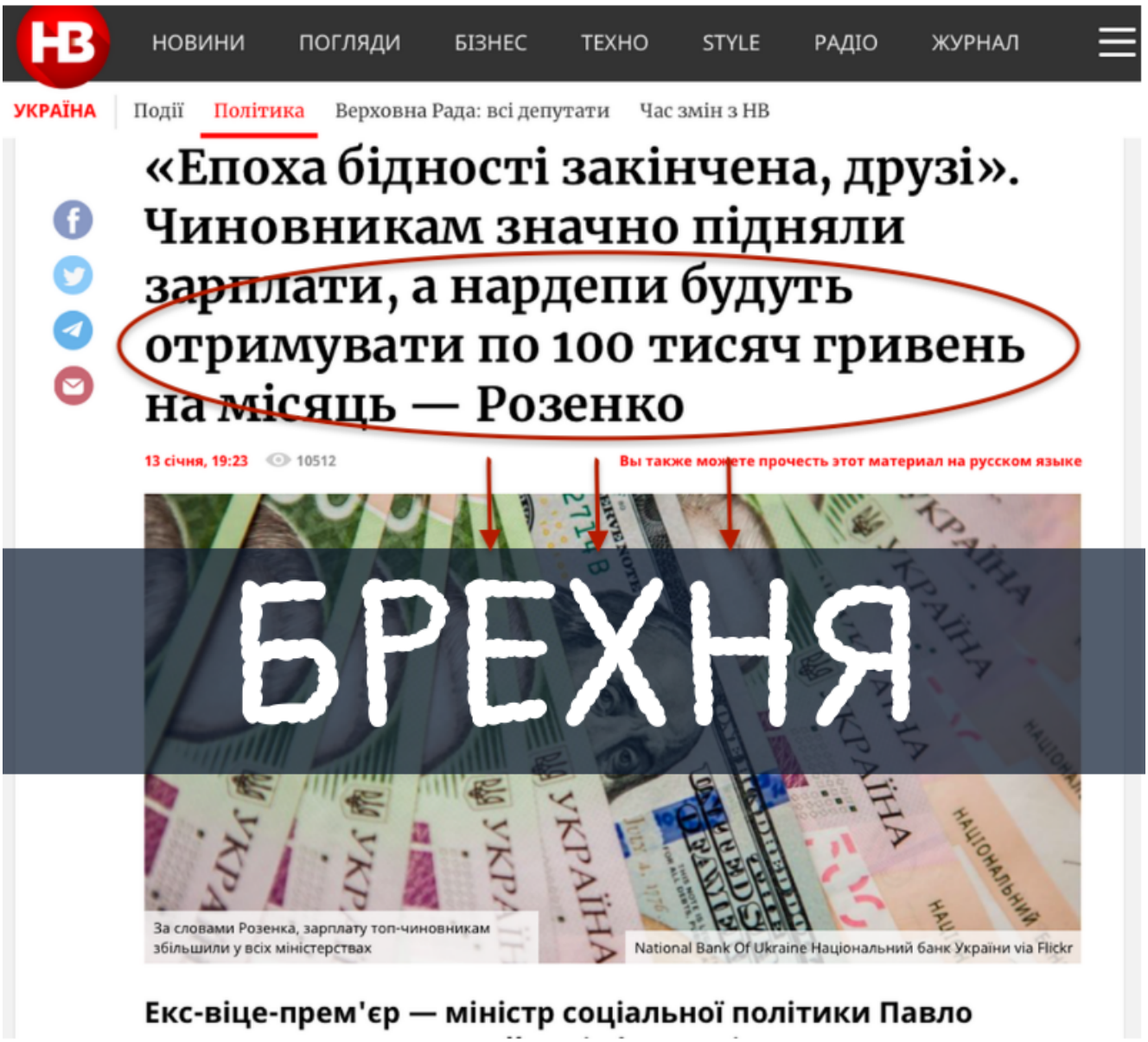

Зізнавайтеся, хто зловився на фейк про те, що нардепам зробили зарплати по 100 тисяч гривень?

Цей фейк запустив Павло Розенко на своїй фейсбук-сторінці, а медіа радісно підхопили.

Десятки медіа на основі фейсбук-поста Павла Розенка (уже ексчиновника) зробили новини, телеканали навіть сюжети зняли і розказали не тільки про винагороди у міністерствах (це правда), але й послалися на інформацію від Павла Розенка про зарплати нардепів.

Усю інформацію, яку пишуть у фейсбуці, варто перевіряти.

Особливо, перед тим, як поширювати її або робити з неї новину.

По-перше, останній акт, який регулює заробітні плати нардепів – ось ця постанова http://bit.ly/30tTruF Прийнята ще у 2017 році і досі чинна (дякуємо Lena Synkovych, що зорієнтувала)

По-друге, ми поспілкувалися вранці з кількома народними депутатами, які ні словом, ні духом про підвищення зарплат.

По-третє, Дмитро Разумков на пленарному засіданні Верховної Ради теж спростував цю інформацію. Йдеться лише про індексацію виплат народним обранцям – в середньому це близько 3000 гривень. http://bit.ly/3858Rb2 Загалом, індексацію проводять всім найманим працівникам.

В ефірі Громадське радіо Олексій Кошель, голова КОМІТЕТ ВИБОРЦІВ УКРАЇНИ також розказав про зарплати нардепів і чому сума у 100 тисяч гривень – не відповідає дійсності.

Щодо зарлат чиновників (працівників міністерств). Так, деякі особи задекларували сотні тисяч гривень зарплат та премій. Деталі тут http://bit.ly/2uN9gkd

З огляду на такі нарахування, спікер Верховної Ради Дмитро Разумков сьогодні під час пленарного засідання запропонував заслухати позицію міністрів, а можливо, й прем’єр-міністра, щодо цих премій 17 січня під час години запитань до уряду. Простіше кажучи, викликають міністрів «на ковер». Слідкуємо за ситуацією.

Фейк про синтетичний

наркотик: чому українці поширюють цю інформацію?

Зараз у вайберівських батьківських чатиках масово поширюють старезний фейк про новий синтетичний наркотик, який роздають дітям в школах під виглядом жуйок та цукерок. Цей фейк колись поширювали у текстовому форматі, а зараз – в аудіо. Ніби говорить вчителька (хто така – ім'я, прізвище, школа, місто, спеціалізація – звісно, нічого невідомо).

Питання: чому українці поширюють цю інформацію?

Відповідь: бо наявність в одному реченні слів «діти і наркотики» – повністю відключають критичне мислення.

Ставимо два головні питання:
Чи є першоджерело? (невідоме аудіо у чатику не може бути першоджерелом)
Чи є докази? (нема, і перевірити інформацію ми не можемо). Де треба шукати достовірну інформацію? На сайті МОЗ, а також на такі випадки швидко реагує Уляна Супрун.

До речі, програма НЕжурналістських розслідувань в минулому піарника, а тепер нардепа Олександра Дубінського навіть випускала так зване журналістське розслідування на цю тему. Прада із журналістським розслідуванням воно має стільки спільного, як Австрія та Австралія. В цьому матеріалі – страшні фото, багато емоцій і ніби-то журналістка, яка пішла в школи і дізналася, що підлітки на перервах говорять про наркотики. Фактаж? Ні, не чули. Зараз із сайту ТСН сюжет про це видалили, але тексти новин залишилися.

?І ще трішки про історію цього фейка.

Опис цієї історії з'явився ще у 2012 році у книзі Гейла де Воса "What happens next: contemporary urban legends and popular culture".

Вперше цей фейк виник орієнтовно у 2007 році у США (місто Даллас та штат Айова), у 2009 – у штаті Техасі. У 2014 почав активно поширюватисяу Південній Африці, Новій Зеландії та Пакистані.

Мабуть, варто подякувати тим, хто переклав цей фейк з англійської на російську, а тоді – на українську, і почав розшарювати.

Подібний фейк ми спростовували тут http://bit.ly/2VksOo5

Потрібно розуміти, що з дітьми варто говорити і діти не повинні брати цукерки або жуйки у незнайомців. В той же

момент, не варто поширювати всілякі нісенітниці.

ширюють цю інформацію?

Циклічні фейки: як протидіяти?

Наша пісня гарна й нова, починаймо її знова. Ну от скільки можна? Знову цей заїжджений фейк: «на Волині невідомі на автомобілі викрали чотирьох дітей, котрих здали на органи». Знаємо-знаємо — зараз ви нам напишете, що і без нашого спростування зрозуміло, що це побрехеньки.

Понад сто тисяч поширень в пабліках, засилля в месенджерах. Навіть волинській поліції вкотре довелося пояснювати: «з початку року на території області не зареєстровано жодного факту викрадення дітей. Прохання до представників ЗМІ не поширювати сумнівну та не перевірену інформацію» http://bit.ly/2RYGJSp Тож скільки б не з’являлися такі фейки, ми не втомимося їх спростовувати.

Цей фейк належить до циклічних: щороку з’являється в різних регіонах України у різних інтерпретаціях: «знайшли дітей без органів», «чорна ауді на польських номерах викрадає дітей», «чорна BMW без номерів викрадає дітей на органи» і т.д. Але

майже в усіх випадках закликають «берегти своїх дітей».

Останній спалах таких повідомлень спостерігався цьогоріч у червні http://bit.ly/36ExoTR Тоді правоохоронцям також довелося спростовувати побрехеньки http://bit.ly/35qIcVi

Але є одна важлива відмінність: якщо минулого разу в поліції просто просили не розповсюджувати неперевірену інформацію, то зараз застерігають: «відомості з приводу неправдивого повідомлення поліція внесла до журналу єдиного обліку заяв та повідомлень громадян про кримінальні правопорушення та інші події. Проводиться перевірка».

Тобто якщо авторів фейку знайдуть – вони відповідатимуть за свої вчинки. Який не який, а прогрес.

За якими ознаками можна розпізнати фейк:

– Брехнею зазвичай хочуть вичавити з нас емоції – співчуття, жалість або страх.
– Така інформація зазвичай не має автора, в тексті посилаються на анонімні джерела, невідомих очевидців або ж просто “місцевих мешканців”.
– Ілюстрація до таких новин найчастіше “показова”: наляканій дитині рукою затуляють рота, цукеркою заманюють до машини, рука на склі тощо.
– Поширюють все це сайти-сміттярки, назви яких ви забудете вже через кілька хвилин.
– Перш, ніж поширювати таку інформацію, поставте собі питання: хто про це говорить? Звідки ця людина про це може знати? Що про це говорять офіційні джерела?

Як ми вивели на чисту воду фейсбук-бота

UPD: Фейковий профіль уже заблоковано. Друзі, дякуємо вам, адже це вдалося зробити спільними зусиллями!

***

Знайомтеся – це фейсбук-бот Даша Гончарова. Вигаданий персонаж, завдання якого – дискредитація Верховної Ради та України загалом. В інформації «про себе» «Даша» вказала, що працює в пресслужбі українського Парламенту. “Зраду” поширили понад 2300 користувачів.

Як ми з’ясували, що «Даша» – це бот?

– Профіль зареєстровано всього три місяці тому. Перші дописи – це привітання з днем народження від інших інтернетботів. Потім цілковите затишшя. І лише з середини листопада з’являються політичні пости антиукраїнського змісту.

– «Даша» видає за свої фотографії світлини москвички Марі Тарасової, яка називає себе акторкою http://bit.ly/2PkN0Vf

– На порталі Верховної Ради не числиться особа з таким прізвищем http://bit.ly/38ayYOJ «Ніяка Даша Гончарова у нас не працює, – заявили нам у пресслужбі. – Ми знаємо про цей фейковий профіль. Бачили, в коментарях хтось сказав, що це фейк. Тож нічого не робимо у зв’язку з цим».

Її сторінка набула розголосу після того, як один із користувачів розмістив скріни її дописів. У них вона висміює українську церкву, активістів Майдану та патріотів загалом. Натомість позитивно відгукується про російського президента та закликає дружити з країною-агресором.

Допис підхопили обурені українці – понад 2300 поширень, і сайти-сміттярки: «Сотрудница Верховной Рады топит за Россию и ненавидит активистов Майдана». Мало хто зауважив, що автор «викривального» посту – дуже схожий на бота: без власних фото, із придуманим іменем та зареєстрованим у жовтні аккаунтом.

Що робити, якщо виявили інтернет-бота?

– Поруч із кнопкою «Повідомлення» натисніть горизонтальні трикрапки. Оберіть «Надіслати запит на підтримку або скаргу на профіль». Виберіть проблему. Наприклад, «Видавання себе за іншу особу», «Фальшивий обліковий запис» або «Несправжнє ім’я». Ось тут відеоінструкція http://bit.ly/2OYy6oQ

– Щоб повідомити іншим користувачам про цю проблему, не поширюйте фейковий профіль – цим ви тільки додасте йому популярности. Ботам не важливо що саме ви пишете, для них головне – ваша реакція та увага. Наприклад, коли сайти поширили фейк про співробітницю, яка нібито топить за дружбу з

Росією, «Даша» в одному зі своїх дописів тішилася такій увазі. Тому краще постити прінтскрін фальшивої сторінки з пояснювальним текстом.

Фейковий допис «Даші Гончарової» досі чинний і продовжує множити дописи антиукраїнського змісту. Якщо маєте час та бажання – можете поскаржитися на нього. https://www.facebook.com/profile.php?id=100040986587092

Не так давно ми розповідали про те, як працюють київські ботоферми. Журналіст-розслідувач Слідство.Інфо, працював ботом під прикриттям. Залишав стабільно по 300 коментарів за кілька годин. Скільки за це платять, як кажуть, кого підтримувати і кого мочити, скільки коштує один ботокоментар – усе це дивіться в розслідуванні «Я – бот» http://bit.ly/38f87AW

Дякуємо Nik Feysenko, що звернув увагу на цей фейк та зібрав частину аргументів??

P.S. Сьогодні з’явився ще один фейковий профіль. До того ж шахрайський – від імені військової журналістки Євгенії Подобної просили про допомогу http://bit.ly/36ePXxD “Я в тяжолом состоянии, прошу вас родные о помощи и праве на жизнь”, – писали зловмисники. Подобна вчасно помітила це і попередила своїх друзів і підписників не вестися на шахраїв. Уже за кілька хвилин фейковий профіль вдалося заблокувати.

Провідні ЗМІ не перевірили першоджерела і обмовивли

Україну

Як десятки світових медіа поширили брехню про те, що у Києві перейменовують вулиці на честь відомих нацистів-колаборантів і вбивць.

Вкотре Україна опиняється в центрі світової уваги. На жаль, знову скандальної.

Директор Українського єврейського комітету Едуард Долинський на своїй сторінці у фейсбук написав ось таку неперевірену (а насправді брехливу) інформацію:

«Депутаты Киеврады назвали улицу в честь массового убийцы, палача и карателя ИВАНА Павленко – нацистского коллаборанта, военного преступника, коменданта украинской вспомогательной

полиции и командира 109-го батальона вспомогательной полиции СС» http://bit.ly/2Of14iC

Це брехня. Вулицю перейменували на шану іншої людини – ВІКТОРА Павленка, громадсько-політичного та військового діяча, генерал-хорунжого армії УНР. До цього часу вулиця носила проектну назву Ягідна. Але, оскільки така вже існує в іншому районі столиці, вирішили обрати альтернативний варіант http://bit.ly/32Q0htM, http://bit.ly/2rKQMPP

Біда в тому, що допис Долинського бездумно і без перевірки фактів процитували десятки активістів, так званих антифашистів, єврейських організацій, ЗМІ з різних країн, а головним чином – міжнародне інформаційне агентство The Associated Press:

«Директор Українського єврейського комітету жорстко розкритикував рішення законодавчого органу столиці України про надання вулицям імен нацистських колаборантів http://bit.ly/2rKNkER

Новину агентства без фактчекінгу підхопили інші впливові видання – The Washington Post https://wapo.st/2Xc6D5C, The New York Times https://nyti.ms/2Ob647W, американський новинний телеканал ABC News https://abcn.ws/32OoBMF і навіть українська англомовна газета Kyiv Post http://bit.ly/2q4QFya Всі вони дослівно процитувало опублікований текст інформагентства.

А все чому? Знову журналісти роблять новину, що базується виключно на дописі в соціальній мережі. При чому коментар дають тільки однієї сторони – директора Українського єврейського комітету. Інша сторона представлена просто: «Від української влади не було негайної реакції». Тобто запит може й надіслали, а от миттєвої відповіді не дочекалися…

Долинський знову підлив масла у вогонь: «Associated Press пишет о переименовании улицы в Киеве в честь нацистского коллаборанта, а украинские СМИ хранят полное и абсолютное молчание» http://bit.ly/32NYm8U

Щоправда потім він оновив свій попередній допис: «Пишут, что, возможно, улица названа в честь генерала Виктора Павленко, а не генерала Ивана Павленко. Пока нет официального объяснения Киеврады. Пытаюсь получить объяснение».

Насправді вся інформація щодо найменувань була розміщена у відкритому доступі на офіційному порталі Київської міської ради задовго до прийняття рішення.

Попри це Київській міській раді таки довелося відбиватися від цієї навали дезінформації. Вчора на сайті опублікували роз'яснення:

«Деякі публічні особи поширили власні здогадки, що вулицю названо ім'ям Івана Павленка, чим спричинили негативний резонанс у міжнародному медіа-просторі. Тему жваво підхопили не лише російські пропагандистські ЗМІ, а й авторитетні міжнародні видання, що негативно вплинуло на імідж Києва та України вцілому.
Ми поважаємо думку кожного громадянина, однак переконливо просимо не поширювати фейки та радимо звертатися за роз'ясненнями до офіційних джерел» http://bit.ly/2QjvZwV

UPD: New York Times написали про помилку. Скріншот – у коментарях.

Звісно, цей текст не поспішають тиражувати міжнародні інформаційні агентства. Згадані ЗМІ не дають спростування поширеним фейкам. Принаймні так само негайно, як їм хотілося отримати відповідь української влади на свої запити. Продовжує мовчати і пан Долинський, якому вже пояснили, що його слова фейкові.

Все це схоже на сплановану інформаційну диверсію. Особливо якщо зауважити, що імпульс брехливій новині за дивним збігом обставин дала саме російська редакція The Associated Press – «MOSCOW (AP)»

«Ми опублікували спростування. Далі сподіваємося на підтримку

ЗМІ», — сказала нам очільниця інформаційного управління КМДА Катерина Баранова.